

Ieder kwartaal peilen VKW Limburg en UNIZO Limburg naar het aanvoelen van de Limburgse ondernemers en bedrijfsleiders over de economische gang van zaken in de bedrijven. De resultaten van deze bevraging worden verwerkt tot één globaal cijfer: de Polsslag Ondernemend Limburg (POL).

1 oktober 2024

Polsslag Ondernemend Limburg oktober 2024: **-5,3**

Limburgs ondernemersvertrouwen kwakkelst voort

Dienstensector als enige positief gestemd

Inhaalbeweging productiesector terug naar af, groothandel kruipt nog niet uit dal

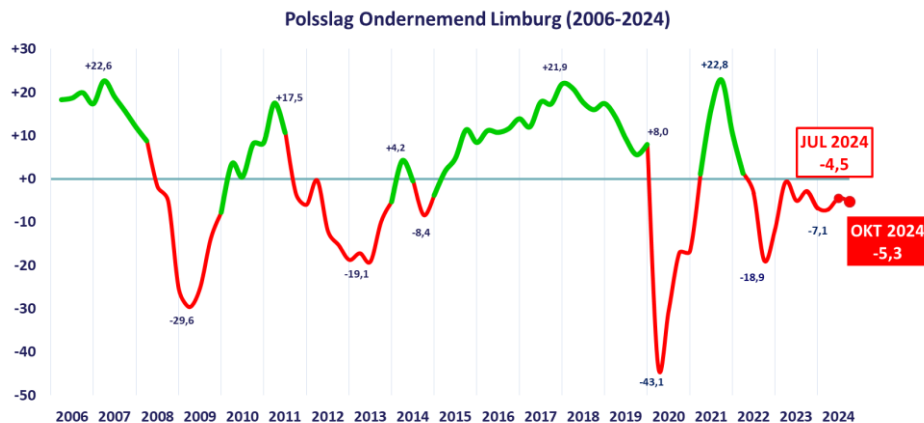
Terugval export in voorbije kwartaal

Lichtpunt: positieve omzet- en tewerkstellingsprognoses

Laagste sentiment bij kleinste (< 5 wn) en grote (> 100 wn) bedrijven

Oproep UNIZO en VKW Limburg:

“Nu ook dringend federaal vooruit met de geit. Beloon wie werkt en risico neemt, bevrijd ons van regelzucht en zorg voor een gezonde arbeidsmarkt.”

Het Limburgs ondernemersvertrouwen blijft voortkwakkelen en slaagt er vooralsnog niet in om terug positieve cijfers neer te zetten. Dat blijkt uit de 75ste Polsslag Ondernemend Limburg (POL), de bevraging waarmee UNIZO Limburg en VKW Limburg ieder kwartaal polsen naar het aanvoelen bij de Limburgse ondernemers over de economische gang van zaken.

Ten opzichte van de score van -4,5 in juli blijft de POL ter plaatse trappelen met een globaal cijfer van -5,3. Het ondernemersvertrouwen in Limburg kleurt daarmee al voor het tiende opeenvolgende kwartaal rood. De negatief gestemde ondernemers behouden dus vooralsnog een lichte meerderheid. Niettemin houden de ondernemers de moed erin: de vooruitzichten voor het laatste kwartaal van 2024 zijn met -2,8 wel wat milder dan de evaluatiescore van -7,7 voor het derde kwartaal.

INDICATOREN

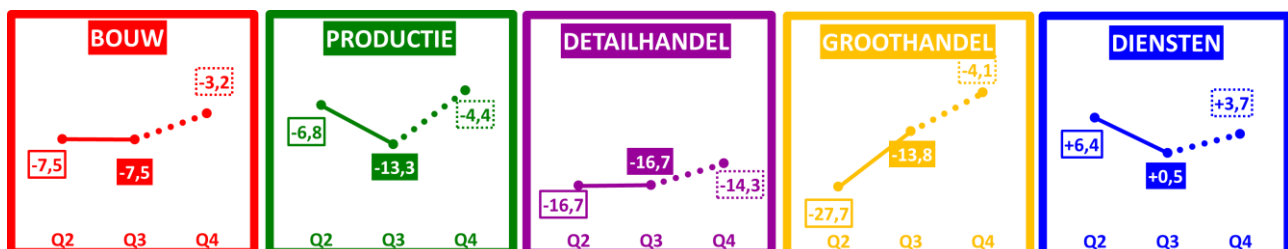
De daling in het voorbije kwartaal is in hoofdzaak toe te schrijven aan een zware terugval van het exportcijfer, naar -20,0. In het tweede kwartaal bleek de export nog de sterkste stijger te zijn. Ook de omzet kent een lichte daling, maar de overige drie POL-indicatoren - de tewerkstelling, investeringen en de winstmarge - evolueerden gunstig.

In het komend kwartaal zetten vier van de vijf indicatoren naar verwachting een stap(je) vooruit. De prognoses voor de omzet en de tewerkstelling gaan beiden naar +7,6, de verwachting op vlak van export maakt de terugval van het voorbije kwartaal deels goed door naar -6,2 te stijgen en de hoop leeft dat ook de winstmarge wat omhoog kan kruipen. De investeringen wissen de stijging van het derde kwartaal terug uit door dalende vooruitzichten. De investeringsprognose is daarmee de enige daler in het komende kwartaal.

SECTOREN

Een analyse van de POL-cijfers volgens sector leert dat de dienstensector als enige voor beide kwartalen positieve cijfers kan voorleggen. In vergelijking met juli zet de sector wel een stap terug. De inhaalbeweging die de productiesector vorig kwartaal neerzette, wordt afgeremd door een nieuwe daling. De bouwsector krabbelt weer wat recht, maar blijft een negatieve middenmoter. De groothandel slaagt er na de sterke terugval van vorig kwartaal in om wat uit het dal te klimmen, maar krijgt ondanks een positieve investeringsevaluatie de terugval nog niet volledig weggewerkt. De detailhandel is opnieuw hekkensluis. Ten opzichte van het derde kwartaal zijn de prognoses in elke sector wat milder en gunstiger, al heerst er nergens een hoerastemming en blijven het minteken voor vier van de vijf sectoren.

GROOTTE

Gekeken naar grootteklasse, zien we **bij de grote bedrijven met meer dan 100 werknemers de sterkste terugval** ten opzichte van 3 maanden geleden. **De grootste bedrijven (>250 wn.) evalueren het derde kwartaal het slechtste van alle grootteklassen met -25,8**. Voor het komende kwartaal keert het sentiment weer naar globaal +1,8. Een gelijkaardig beeld bij de collega's met 100 tot 249 werknemers, al is de terugval in het derde kwartaal daar iets minder uitgesproken.

Bij de KMO's met 20-49 en met 50-99 werknemers zien we verschillende snelheden. De grotere KMO's met 50-99 werknemers kennen in beide kwartalen positieve cijfers. Anders is het gesteld bij de KMO-groep met 20-49 werknemers: drie maanden geleden waren zij het meest optimistisch (+7,4), vandaag zien we over de 2 kwartalen een terugval naar -5,5 globaal. Ook bij de kleine bedrijven zijn er verschillen: **bij de kleinste bedrijven met minder dan 5 werknemers is het sentiment uitgesproken negatief**, daar waar er bij de categorieën 5-9 en 10-19 werknemers een globale verbetering van het sentiment te zien is ten opzichte van 3 maanden geleden.

OPROEP

Bart Lodewyckx en Ruben Lemmens, gedelegeerd bestuurders UNIZO en VKW Limburg:

"We zitten vandaag (1 oktober) al 114 dagen na de verkiezingen van 9 juni. Verkiezingen waarbij de kaarten zo geschud werden dat op federaal, Vlaams en Waals niveau eigenlijk snel duidelijk was welke partijen een regering met elkaar konden en dienden te vormen. Wallonië toonde ons alvast dat het snel kon gaan, Vlaanderen had er 111 dagen voor nodig, maar op het federale niveau is het nog altijd niet gelukt om een regering op poten te zetten.

*Nochtans is de boodschap van onze ondernemers al langer duidelijk: we hebben geen politiek nodig **die bestaat uit uitvergroete meningsverschillen, maar uit een gedragen beleidsvisie met een toekomstperspectief en een krachtig economisch beleid**. Dat is veel belangrijker dan een tot in het kleinste detail uitgewerkt akkoord.*

Met negatieve POL-cijfers voor tien kwartalen op rij is het duidelijk dat onze ondernemers beter verdienen dan politiek getalm. Nu ook dringend federaal vooruit met de geit. Er is dringend actie nodig, lokale verkiezingen zijn hiervoor allerminst een excuus.

*Wij geven alvast graag **drie hoofdlijnen** mee aan het beleid: 1. **Beloon wie werkt en wie risico neemt: onze ondernemers kreunen dagelijks onder hoge loonkosten**. Verlaag de sociale en fiscale lasten en versterk de concurrentiekracht van onze ondernemingen. 2. **Bevrijd ons van regelzucht en wantrouwen**. Zorg voor minder regels, meer rechtszekerheid en zo kort mogelijke procedures voor wie wil investeren. En 3. **Zorg voor een gezonde en goed bevolkte arbeidsmarkt**. Er moeten dringend meer mensen aan de slag. Dat is, **samen met een sterke focus op de uitgaven, de enige manier om het gat te vullen**. Dat betekent een activering van wie vandaag nog niet werkt, het beperken van werkloosheid in de tijd en een kordaat optreden door de VDAB.*

*Uiteraard zijn er nog veel meer pijnpunten en prioriteiten: qua arbeidsflexibiliteit, ruimte, mobiliteit, de toekomst van onze sociale zekerheid, de ontspoorde begroting, de groene en digitale transitie, ... **Maar eerst moeten onze politici de ernst van de situatie voor de hoofdlijnen inzien en aanpakken, om daarna als ploeg de andere lijnen in te vullen.**"*

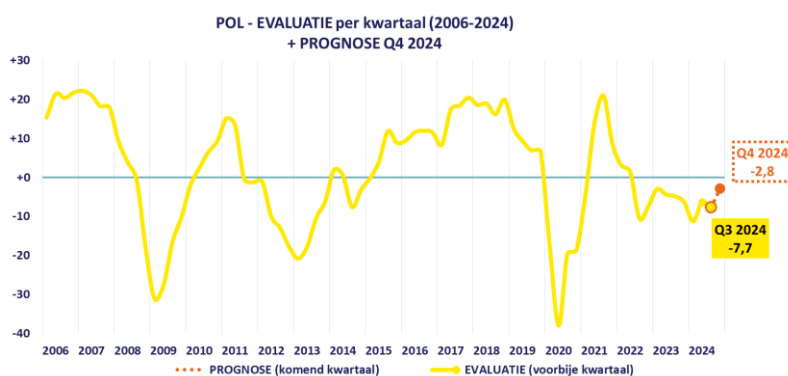
Polsslag Ondernemend Limburg algemene analyse - oktober 2024

Het algemene POL-sentiment wordt zoals steeds gevormd door een combinatie van de evaluatie van het afgelopen kwartaal en de verwachtingen voor het komende kwartaal van de Limburgse ondernemers.

POL blijft status quo negatief: -5,3

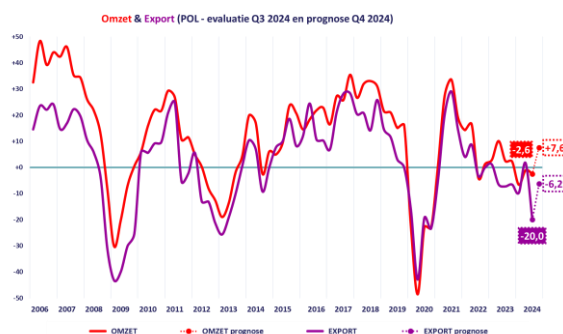
Het Limburgs ondernemersvertrouwen blijft voortkwakkelen en slaagt er vooralsnog niet in om terug positieve cijfers neer te zetten. Ten opzichte van de score van -4,5 in juli blijft de POL ter plaatse trappelen met een globaal cijfer van -5,3. **Het ondernemersvertrouwen in Limburg kleurt daarmee al voor het tiende opeenvolgende negatief rood.**

Evaluatie Q3: -7,7

Met een **evaluatiescore van -7,7** scoorde het **derde kwartaal van 2024** iets minder dan het tweede kwartaal (-6,4) maar wel nog **beter dan de zware -11,2 van het eerste kwartaal**.

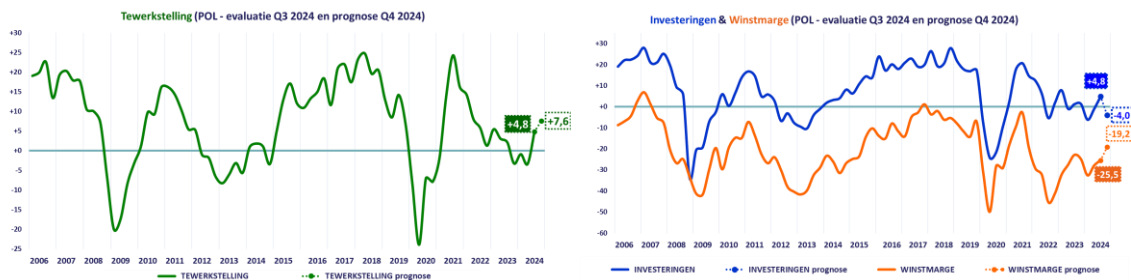
De daling in het voorbije kwartaal is in hoofdzaak toe te schrijven aan een **zware terugval van het exportcijfer**, van +1,7 naar -20,0 in Q3. In het tweede kwartaal bleek de export nog de sterkste stijger te zijn. Ook de omzet kent een lichte daling (van -1,1 naar -2,6), maar de overige **drie POL-indicatoren evolueerden gunstig**. De **tewerkstelling** gaat van -3,4 naar +4,8 in het voorbije kwartaal, de **investeringen** van -1,1 naar eveneens +4,8 en de **winstmarge** van -28,0 naar -25,5.

Prognose Q4: **-2,8**

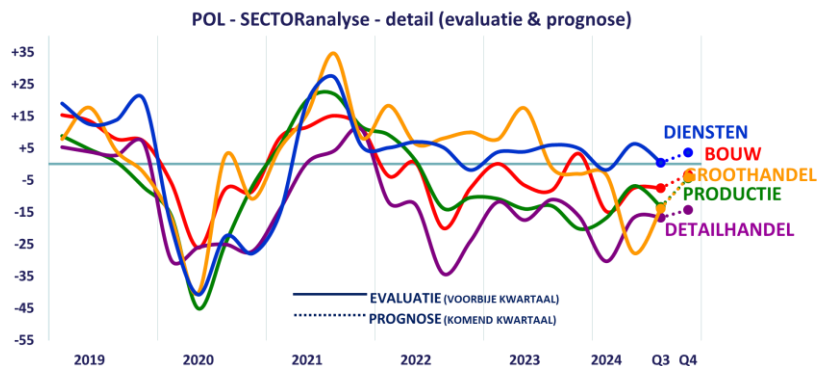
De **vooruitzichten** voor het komende kwartaal zetten een **klein stapje vooruit**. De prognose van **-2,8** is **vergelijkbaar met de prognose van 3 maanden geleden (-2,6)**. In vergelijking met de prognose van -7,2 in januari van dit jaar en de evaluatie van -11,2 in april, is de blik op de toekomst ondanks het minteken evenwel optimistischer te noemen.

Vier van de vijf POL-indicatoren zetten een stap(je) vooruit in het komende kwartaal. De **omzet** en de **tewerkstelling** gaan beiden naar +7,6, de **export** maakt de terugval van het voorbije kwartaal deels goed door naar -6,2 te stijgen en ook de **winstmarge** kruipt wat omhoog naar -19,2.

De **investeringen** wissen de stijging van het derde kwartaal terug uit door dalende vooruitzichten naar -4,0. De investeringsprognose is daarmee de **enige daler in het komende kwartaal**.

SECTORANALYSE

- **DIENSTEN** van +6,7 naar **+2,1: positieve evolutie afgeremd, maar wel enige sector in de plus**
De **dienstensector** kan als enige voor beide kwartalen positieve cijfers voorleggen. In vergelijking met juli zet de sector wel een stap terug, met een evaluatie van slechts +0,5 voor het derde kwartaal en een prognose van +3,7 voor het vierde kwartaal. **In zowel het voorbije als het komende kwartaal zijn de cijfers voor de omzet** (in beide kwartalen rond de +20), **tewerkstelling** (telkens ca. +10) **en investeringen positief**, maar de export en winstmarge geven tegengas en halen de globale resultaten naar beneden.
- **PRODUCTIEBEDRIJVEN** van -3,7 naar **-8,9: inhaalbeweging terug naar af**
Komend van -20,7 in januari, maakte de **productiesector** met een POL-score van -3,7 in juli een **serieuze inhaalbeweging**. Die wordt in oktober echter afgeremd, met een nieuwe daling naar -8,9. In het voorbije kwartaal (evaluatie -13,3) waren enkel de investeringen nog licht positief, alle andere indicatoren tekenden duidelijke rode cijfers op, met export (-19,2), omzet (-15,3) en winstmarge (-30,5) als

boosdoeners. In het komend kwartaal (globale prognose van -4,4) steken de **omzet (+5,2)** en **tewerkstelling (+7,0)** hun hoofd boven de nullijn uit, terwijl de andere indicatoren negatief blijven en ook de investeringsprognoses negatief worden.

		STUIGING/verbetering		DALING/verslechtering											
TOTAAL		BOUW		PRODUCTIE		DETAIL HANDEL		GROOTHANDEL		DIENSTEN		SECTOR			
jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024		
-4,5	-5,3	-7,4	-5,4	-3,7	-8,9	-17,0	-15,5	-18,2	-9,0	+6,7	+2,1	POL			
Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	EVALUATIE	
-6,4	-7,7	-7,5	-7,5	-6,8	-13,3	-16,7	-16,7	-27,7	-13,8	+6,4	+0,5	POL - voorbije 3 maanden			
-1,1	-2,6	-8,9	-8,2	+0,0	-15,3	-18,6	-13,3	-31,6	-25,9	+18,0	+18,7	OMZET			
+1,7	-20,0	+21,4	-15,8	+1,8	-19,2	+0,0	-30,0	-33,3	-21,1	+6,9	-20,0	EXPORT			
-3,4	+4,8	-1,8	+9,6	-12,5	-6,8	-14,0	+0,0	-5,3	-3,7	+8,1	+12,3	TEWERKSTELLING			
-1,1	+4,8	-3,6	+5,5	+0,0	+5,1	-16,3	-8,9	-10,5	+22,2	-10,5	+5,7	INVESTERINGEN			
-28,0	-25,5	-44,6	-28,8	-23,4	-30,5	-34,9	-31,1	-57,9	-40,7	+7,1	-14,2	WINSTMARGE			
Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	PROGNOSE	
-2,6	-2,8	-7,3	-3,2	+0,6	-4,4	-17,2	-14,3	-8,8	-4,1	+7,1	+3,7	POL - komende 3 maanden			
-0,4	+7,6	-7,1	+0,0	+4,7	+5,2	-23,3	-9,1	-15,8	+11,5	+15,1	+20,2	OMZET			
+4,5	-6,2	+7,1	-10,5	+12,5	-7,7	+0,0	-10,0	-33,3	-5,3	+4,0	+0,0	EXPORT			
+10,2	+7,6	+12,7	+11,3	-3,1	+7,0	-2,3	+4,5	+36,8	+0,0	+18,8	+8,7	TEWERKSTELLING			
-6,4	-4,0	-20,0	+2,8	+1,6	-5,3	-25,6	-29,5	-5,3	+0,0	+5,9	+1,9	INVESTERINGEN			
-20,7	-19,2	-29,1	-19,7	-18,8	-21,1	-34,9	-27,3	-26,3	-26,9	-8,2	-12,5	WINSTMARGE			

- BOUW** van -7,4 naar **-5,4: opnieuw negatieve middenmoter**

Ten opzichte van de duidelijk negatieve evaluatie van het eerste kwartaal van 2024 (-14,8) krabbelt de **bouwsector** nog wat verder recht, al blijft de **evaluatie van het derde kwartaal met -7,5 nog duidelijk negatief**. In de **beide kwartelen kunnen de positieve cijfers voor de tewerkstelling en investeringen** niet opwegen tegen de andere 3 negatieve indicatoren, al is de globale prognose voor het vierde kwartaal met -3,2 al iets milder.
- GROOTHANDEL** van -18,2 naar **-9,0: sterke terugval nog niet weggewerkt**

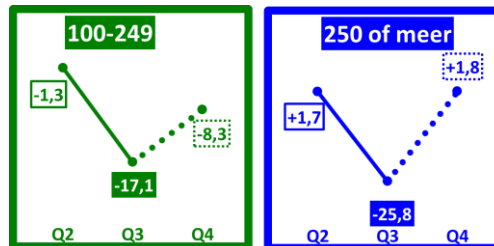
De **sterke terugval** die de groothandel drie maanden geleden kende van +2,3 naar -18,2 **kon in het afgelopen kwartaal nog niet terug weggewerkt worden**. De globale POL-score gaat naar -9,0, waarbij vooral de **negatieve evaluatie van -13,8 voor Q3** de cijfers naar omlaag trekt: omzet (-25,9), export (-21,1) en de winstmarge (-40,7) zijn hier de voornaamste schuldigen voor. **Enige lichtpunt in het voorbije kwartaal: positieve investeringscijfers van +22,2**. In het komende kwartaal wordt het negativisme wat getemperd: globaal -4,1, met een **positieve omzetprognose van +11,5**, minder negatieve cijfers op het vlak van export en winstmarge, maar ook nulcijfers op het vlak van tewerkstelling en investeringen.
- DETAILHANDEL** van -17,0 naar **-15,5: opnieuw hekkensluis**

In vergelijking met de evaluatie van -30,3 van het eerste kwartaal wordt het derde kwartaal met -16,7 globaal weliswaar minder negatief geëvalueerd, maar alle indicatoren zijn zwaar negatief voor de **detailhandel**. Ook de vooruitzichten voor het vierde kwartaal (-14,3) tonen geen beterschap.

ANALYSE op basis van de BEDRIJFSGROOTTE

▪ GROTE BEDRIJVEN (> 100 werknemers): sterkste terugval

Bij de grote bedrijven zien we de sterkste terugval ten opzichte van 3 maanden geleden. De **grootste bedrijven** (>250 wn.) evalueren het **derde kwartaal het slechtste van alle grootteklassen met -25,8**, een groot verschil ten opzichte van de +1,7 in het tweede kwartaal. Dragen bij tot deze desastreuze score: de export (-45,5), winstmarge (-42,3), omzet (-25,9), tewerkstelling (-11,5) en ook de investeringen. voor het komende kwartaal keert het sentiment weer naar globaal +1,8, met (voorzichtig) positieve cijfers voor alle indicatoren: export +9,1, omzet en investeringen +7,7, tewerkstelling +0,0. Enkel de winstmarge blijft negatief (-15,4).

Een gelijkaardig beeld bij de **collega's met 100 tot 249 werknemers**, al is de terugval in het derde kwartaal daar iets minder uitgesproken (tot -17,1 globaal, met wel nog een positief cijfer van +9,1 voor de investeringen). En ook de remonte voor het vierde kwartaal is in deze grootteklasse iets minder sterk dan bij de grootste bedrijven, waardoor de prognose op -8,3 afklopt (met ook hier een positief cijfer op investeringsvlak, van +18,2).

▪ KMO's (20 tot 99 werknemers): twee snelheden

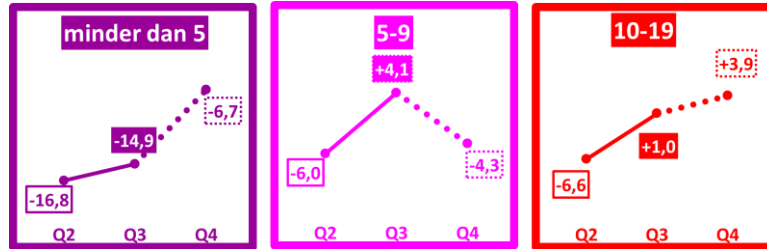
Bij de **KMO's met 20-49 en met 50-99 werknemers** zien we een tegenstrijdige evolutie. **De grotere KMO's met 50-99 werknemers kennen in beide kwartalen positieve cijfers**, met in beide kwartalen goede scores voor de omzet en tewerkstelling en in het derde kwartaal ook een positief investeringscijfer.

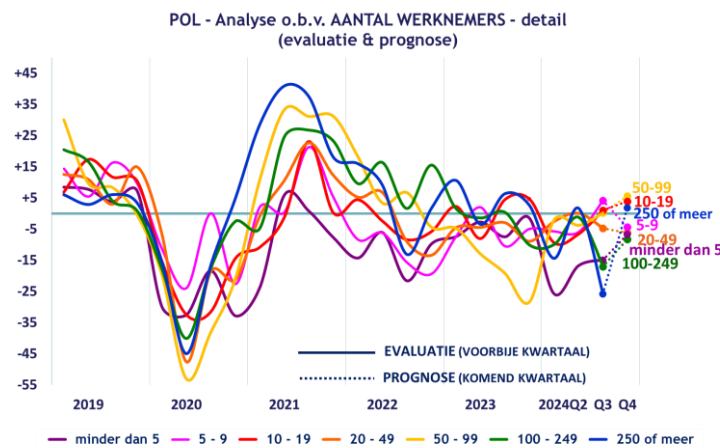
Anders is het gesteld bij de **KMO-groep met 20-49 werknemers: drie maanden geleden waren zij het meest optimistisch (+7,4)**, vandaag zien we over de 2 kwartalen een terugval naar -5,5 globaal. In het voorbije kwartaal worden goede prestaties op vlak van tewerkstelling en investeringen uitgevlakt door negatieve omzet-, export- en winstcijfers. In het komende kwartaal kunnen positieve omzet- en tewerkstellingsprognoses het niet halen van de andere negatieve indicatoren.

- KLEINE BEDRIJVEN (<5 tot 19 werknemers): kleinste bedrijven hebben het moeilijk**

Ook bij de drie categorieën van kleine bedrijven met minder dan 20 werknemers zien we verschillende snelheden. Bij de **kleinste bedrijven met minder dan 5 werknemers** is het **sentiment het meest uitgesproken negatief**: de globale score van -15,9 in juli verbetert nauwelijks met een score van -10,8 in oktober. Voor het komende kwartaal verwacht deze groep een lichte verbetering (algemene prognose van -6,7) al blijft het gevoel duidelijk negatief.

Bij de categorieën **5-9** en **10-19** werknemers zien we een **globale verbetering van het sentiment ten opzichte van 3 maanden geleden**. Bij de groep met 10-19 werknemers gaan de cijfers van het tweede tot het vierde kwartaal wel telkens in stijgende lijn, daar waar de groep met 5-9 werknemers na een stijging tussen Q2 en Q3 weer een daling ziet richting Q4.

		STIJGING/verbetering		DALING/verslechtering						AANTAL WERKNEMERS					
TOTAAL		minder dan 5		5 - 9		10 - 19		20 - 49		50 - 99		100 - 249		meer dan 250	
jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024	jul 2024	okt 2024
-4,5	-5,3	-15,9	-10,8	-6,1	-0,1	-8,7	+2,4	+7,4	-5,5	+2,1	+2,9	-6,9	-12,7	+5,1	-12,0
POL															
EVALUATIE															
POL - voorbije 3 maanden															
Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024	Q2 2024	Q3 2024
-6,4	-7,7	-16,8	-14,9	-6,0	+4,1	-6,6	+1,0	+0,1	-4,8	-3,8	+0,2	-1,3	-17,1	+1,7	-25,8
-1,1	-2,6	-22,4	-9,9	+24,4	+20,5	+11,4	+3,6	-2,2	-5,5	-7,7	+8,0	+0,0	-18,2	+10,0	-25,9
+1,7	-20,0	-5,6	-33,3	-15,4	+0,0	+14,3	-9,5	+11,5	-14,7	+0,0	-7,1	-18,2	-30,8	+11,8	-45,5
-3,4	+4,8	-6,7	-5,7	-9,8	+12,8	-14,7	+19,6	+6,7	+10,9	+0,0	+16,0	+11,8	-13,6	+0,0	-11,5
-1,1	+4,8	-12,0	-5,7	+4,9	+12,8	-11,8	+7,1	+8,9	+12,7	+3,8	+12,0	+17,6	+9,1	+0,0	-3,8
-28,0	-25,5	-37,3	-23,0	-34,1	-25,6	-32,4	-16,1	-24,4	-27,3	-15,4	-28,0	-17,6	-31,8	-13,3	-42,3
PROGNOSE															
POL - komende 3 maanden															
Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024	Q3 2024	Q4 2024
-2,6	-2,8	-15,1	-6,7	-6,3	-4,3	-10,9	+3,9	+14,7	-6,2	+8,0	+5,6	-12,5	-8,3	+8,5	+1,8
-0,4	+7,6	-20,0	+3,6	-4,9	-5,4	+5,9	+25,0	+15,6	+5,6	+15,4	+20,0	-17,6	-9,1	+20,0	+7,7
+4,5	-6,2	-6,7	-12,0	+7,7	+0,0	-30,8	+0,0	+30,8	-8,8	-6,3	+0,0	-27,3	-23,1	+29,4	+9,1
+10,2	+7,6	-1,8	-2,4	+4,9	+13,5	+8,8	+25,5	+27,3	+5,6	+26,9	+12,0	+5,9	+0,0	+10,0	+0,0
-6,4	-4,0	-16,2	-9,6	-14,6	+5,4	-8,8	-14,5	-4,5	-7,4	+23,1	+0,0	+0,0	+18,2	+0,0	+7,7
-20,7	-19,2	-31,1	-13,3	-24,4	-35,1	-29,4	-16,4	+4,5	-25,9	-19,2	-4,0	-23,5	-27,3	-16,7	-15,4
WINSTMARGE															

Meer info:

VKW Limburg

Gert Schreurs

manager communicatie & events

0476 25 80 75

gert.schreurs@vkwlimburg.be

Johan Schildermans

manager belangenverdediging & kennis

0476 31 60 58

johan.schildermans@vkwlimburg.be

UNIZO Limburg

Vicky Thoelen

PR- & communicatiemanager

0476 87 73 11

vicky.thoelen@unizo.be

Yves Houben

beleidsadviseur

0495 66 07 67

yves.houben@unizo.be